

حقوق برای همه

جهات تعقیب و نحوه رسیدگی دادگاه

در موارد زیر تحقیق امر و تعقیب کارمند شروع می‌شود:

- ۱- وصول شکایت یا اعلام تخلف و یا تقصیر کارمند از طرف اشخاص به وزارت امور خارجه.
- ۲- وصول گزارش از مقامات رسمی.
- ۳- گزارش رئیس مربوط.
- ۴- دستور وزیر.

در هر یک از تخلفات مذکور، زیر امور خارجه دستور تحقیق در اطراف موضوع را صادر می‌نماید و مأمور رسیدگی مکلف است ظرف مدت ده روز چگونگی امر را ضمن اعلام نظر گزارش کند و در صورتی که مقام ارجاع کننده تعقیب امر را لازم دانست پرونده را به دادگاه انتظامی ارجاع می‌کند؛ در صورتی که تحقیق در خارج از کشور انجام گیرد و یا تهیه مدارک لازم برای رسیدگی نیاز به فرصت بیشتری داشته باشد هر مدت فوق، مدت لازم اضافه می‌شود. در صورتی که ضمن تعقیب کارمند معلوم شود که کارمند یا کارمندان دیگری نیز در مظان اتهام می‌باشند، دادستان برای صدور دستور مقتضی موضوع را به وزیر امور خارجه گزارش می‌نماید.

در صورتی که دادستان تعقیب متهم را لازم تشخیص ندهد ختم یا ادامه تعقیب منوط به تصمیم مقام ارجاع کننده است. در موردی که نظر

دادستان بر لزوم جلب مستخدم متهم به دادرسی باشد و این نظر مورد تأیید مقام ارجاع کننده قرار نگیرد تعقیب به امر مقام مذکور خاتمه می‌یابد؛ در موردی که نظر دادستان بر لزوم تعقیب کارمند مورد تأیید مقام ارجاع کننده قرار گیرد دادستان مکلف است ظرف پنج روز با تنظیم کیفرخواست پرونده امر را برای طرح در دادگاه انتظامی به کارگزینی ارسال دارد. کارگزینی مکلف است ظرف مدت یک هفته رونوشت کیفرخواست را به متهم ابلاغ کند.

در کیفرخواست نکات زیر باید تصریح شود:

- ۱- نام و نام خانوادگی و محل خدمت متهم.
- ۲- متهم در کدام یک از حالات استخدامی موضوع ماده (۱۲۴) قانون استخدامی کشوری قرار دارد.

- ۳- تعیین خطای متناسب به مستخدم و تطبیق آن با یکی از عناوین قبلی.

- ۴- دلایل و مدارک اتهام به تفصیل.

متهم ظرف مدت ده روز پس از دریافت کیفرخواست، جواب کتبی و مدارکی را که در دفاع خود دارد به کارگزینی تسلیم می‌نماید و متهم حق دارد به پرونده و اصل مدارک اتهام مراجعه کند، در صورتی که متهم خارج از کشور باشد با نظر دادگاه علاوه بر ده روز مدت مناسبی که حداکثر از سه ماه تجاوز نخواهد کرد به وی مهلت داده

خواهد شد و اگر کارمندی تقاضای مراجعه به پرونده را بنماید دادگاه فتوکپی یا رونوشت مدارک مورد تقاضا را جهت متهم ارسال خواهد نمود. متهم می‌تواند برای تکمیل مدارک دفاعی، از دادگاه تقاضای مهلت نماید و در این مورد اتخاذ تصمیم با دادگاه است؛ کارگزینی موظف است پس از وصول پاسخ متهم و یا انقضای موعد یا مهلت مقرر پرونده را فوراً نزد رئیس دادگاه صلاحیت‌دار ارسال دارد. دادگاه به محض وصول کیفرخواست، رسیدگی را شروع می‌کند؛ در موارد زیر رئیس یا عضو دادگاه انتظامی باید رأساً و یا به لحاظ ایراد دادستان یا متهم از رسیدگی امتناع کند:

- ۱- هرگاه رئیس یا عضو دادگاه، رئیس مستقیم کارمند متهم باشد.
- ۲- هرگاه رئیس یا عضو دادگاه در موضوع مطروح ذی‌نفع باشد.
- ۳- هرگاه رئیس یا عضو دادگاه، خود یا همسرش با متهم قرابت نسبی یا سببی درجه دوم از طبقه سوم داشته باشند.

- ۴- هرگاه رئیس یا عضو دادگاه با متهم و یا اشخاصی که قرابت نسبی یا سببی تا درجه دوم از طبقه سوم با متهم دارند محاکمه حقوقی یا جزایی داشته یا به طرفیت آنها محکوم شده باشد و از موقع اجرای حکم در امور حقوقی پنج سال و در امور جزائی مدتی را که برای اعاده حیثیت مقرر

است نگذشته باشد.

۵ - هرگاه رئیس یا عضو دادگاه سابقاً در موضوع اتهام رسماً اظهار عقیده کرده باشد.

در تمام مواردی که دادستان یا متهم در خواست رد رئیس یا هر یک از اعضای دادگاه انتظامی را بنماید و دادگاه این ایراد را قبول کند به جای شخص مردود عضو علی البدل دعوت خواهد شد، هرگاه رسیدگی به اتهام کارمند مستلزم جلب نظر کارشناس باشد دادگاه نظر کارشناس را اخذ می نماید، هرگاه دادگاه انتظامی در پرونده اتهامی نقصی مشاهده کند می تواند نقص مزبور را رأساً مرتفع نماید یا پرونده را با ذکر موارد نقص جهت تکمیل تحقیقات توسط کارگزینی نزد دادستان یا کارشناس ارسال دارد و در این صورت دادستان یا کارشناس ظرف مدتی که دادگاه به اقتضای مورد تعیین می کند نقص را رفع و پرونده را اعاده می دهد؛ هرگاه دادگاه انتظامی در ضمن رسیدگی به اتهام کارمند کشف کند کارمند مزبور مظنون به ارتکاب جنحه یا جنایتی نیز می باشد مکلف است فوراً مراتب را به مراجع ذی صلاحیت اعلام نماید، دادگاه پس از تکمیل رسیدگی با ملاحظه اسناد و مدارک مستند کیفر خواست و مدافعات متهم رسیدگی را ختم و به صدور رأی اقدام می کند.

صدور حکم اعزام به مأموریت رئیس یا عضو دادگاه انتظامی حین یا پس از ختم رسیدگی رافع تکلیف رئیس یا عضو مذکور به شرکت در جلسات و صدور رأی نخواهد بود و رئیس یا عضو مکلف است تا خاتمه رسیدگی و صدور رأی در مرکز باشد مگر اینکه رسیدگی دادگاه به علت ارجاع امر به مراجع قضایی متوقف شده باشد که در این صورت رئیس یا عضو دادگاه به محل مأموریت عزیمت می نماید و پس از اعلام نتیجه از طرف مراجع قضایی به جای رئیس یا عضو که به مأموریت رفته عضو علی البدل در دادگاه شرکت می نماید.

رأی دادگاه باید مدلل و به اکثریت آرا صادر شده باشد، رئیس دادگاه باید رأی دادگاه را که به امضای کلیه اعضا رسیده (در صورت وجود اقلیت، نظر اقلیت نیز ذکر شده باشد) ظرف پنج روز برای

اداره کارگزینی ارسال دارد.

نحوه تجدید نظر خواهی از آرای دادگاه بدوی

رأی دادگاه بدوی در موارد مجازاتهای توییح بدون درج یا با درج در پرونده و کسر حقوق قطعی است و در موارد محکومیت به سایر مجازاتها محکوم علیه می تواند از آن تجدید نظر بخواهد و دادستان نیز می تواند از رأی برائت در موارد مزبور تجدید نظر بخواهد، موعد درخواست تجدید نظر ده روز است که مبدأ آن از تاریخ ابلاغ حکم بدوی به دادستان و کارمند خواهد بود، در خواست تجدید نظر در دو نسخه تنظیم و به کارگزینی در قبال اخذ رسید تسلیم می شود، کارگزینی در خواست را پس از وصول ثبت و نسخه ای از آن را در پرونده امر ضبط و نسخه دیگر را برای دادستان یا کارمند حسب مورد ارسال می دارد، دادستان یا کارمند ظرف ده روز از تاریخ ابلاغ در خواست تجدید نظر پاسخ کتبی به کارگزینی ارسال می دارد، کارگزینی پس از وصول پاسخ مزبور و یا انقضای مدت، پرونده را به دادگاه تجدید نظر ارسال کرده و دادگاه تجدید نظر رسیدگی کرده و رأی خود را صادر خواهد نمود، رأی دادگاه تجدید نظر قطعی است. سایر موارد مربوط به دادگاه بدوی در مورد دادگاه تجدید نظر نیز ساری است.

احکام قطعی دادگاههای بدوی و رأی دادگاه تجدید نظر به محکوم علیه ابلاغ و اجرا می شود و در صورتی که کارمند محکوم در حالتی از حالات استخدامی باشد که اجرای فوری حکم در باره وی ممکن نگردد حکم به مجرد حصول امکان اجرا خواهد شد. احکام غیر قطعی دادگاههای بدوی پس از انقضای مهلت تجدید نظر اگر از آنها در خواست تجدید نظر نشده باشد قطعی است، کارگزینی مکلف است رأی دادگاه را به دادستان انتظامی و کارمند ابلاغ کند. در هر مورد که کارمند به اخراج از خدمت در وزارت امور خارجه محکوم می گردد وزارت امور خارجه مکلف است رونوشتی را از رأی مذکور پس از قطعیت به سازمان اموراداری و استخدامی کشور ارسال دارد.

داسرا و دادگاه انتظامی کانون کارشناسان

رسمی دادگستری

داسرای انتظامی و دادگاه انتظامی از جمله ارکان کانون کارشناسان رسمی دادگستری می باشند که به تخلفات کارشناسان رسمی و خبرگان محلی رسیدگی می کنند و در مقرر هر استان تشکیل می شود (مشروط بر اینکه تعداد کارشناسان رسمی آن استان به سی نفر برسد).

داسرای انتظامی

داسرای انتظامی کانون کارشناسان رسمی دادگستری مرجع رسیدگی به تخلفات کارشناسان و تعقیب آنان می باشد.

تشکیلات داسرای انتظامی

داسرای انتظامی از دادستان و عنداللزوم از تعداد کافی دادیار تشکیل می شود. دادستان از بین کارشناسان رسمی به وسیله مجمع عمومی عادی برای مدت ۴ سال انتخاب می شود. دادیاران با پیشنهاد دادستان و تصویب هیئت مدیره به تعداد لازم تعیین می شوند.

دادستان انتظامی باید دارای شرایط باشد:

الف: داشتن حداقل ۳۵ سال سن.

ب: داشتن مدرک تحصیلی از لیسانس به بالا و حداقل ۵ سال سابقه کارشناسی و در صورت نداشتن مدرک لیسانس، داشتن حداقل ده سال سابقه کارشناسی متوالی.

ج: اقامت در حوزه استان مربوط.

د: نداشتن محکومیت انتظامی محرومیت موقت یا دائم از کارشناسی.

ه: داشتن حسن شهرت.

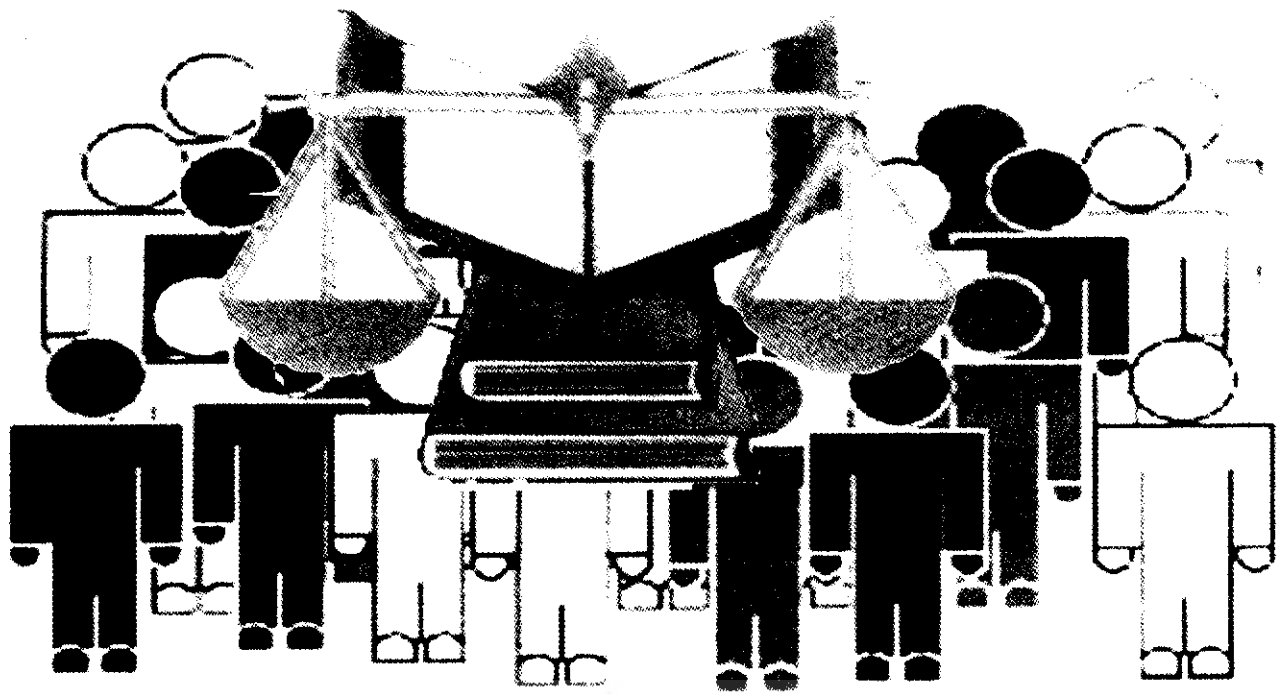
و: پروانه کارشناسی او دارای اعتبار باشد.

ز: در حال تعلیق از کارشناسی نباشد.

ح: حق عضویت خود را تا تاریخ تشکیل مجمع عمومی پرداخت کرده باشد.

ترتیب رسیدگی

داسرای انتظامی کارشناسان رسمی پس از رسیدگی به تخلفات و شکایات در صورتی که عقیده بر تخلف داشته باشند کیفرخواست صادر می کند و در غیر این صورت قرار منع تعقیب خواهد داد.

از آن را از طریق دفتر کانون به شاکی ابلاغ می‌کند و شاکی پس از رؤیت آن حق دارد ظرف مهلت ده روز با رعایت مسافت به قرار مذکور اعتراض کند. مرجع رسیدگی به این اعتراض دادگاه انتظامی کانون کارشناسان رسمی است، دادگاه مذکور اگر قرار منع تعقیب را صحیح تشخیص داد آن را استوار و در غیر این صورت آن را نقض و سپس موضوع را رسیدگی و حکم صادر می‌کند. مرور زمان نسبت به تعقیب انتظامی کارشناسان رسمی دو سال از تاریخ وقوع تخلف (در صورت عدم تعقیب) یا آخرین اقدام تعقیبی خواهد بود (گرچه در خصوص این مرور زمان اظهار نظر صریحی از سوی شورای نگهبان وجود ندارد اما به نظر می‌رسد قابلیت اعمال نداشته باشد). استرداد شکایت شاکی و یا استعفاء کارشناس رسمی از انجام وظیفه کارشناسی مربوطه مانع تعقیب کیفری و انتظامی نیست.

ابلاغ اوراق

نشانی کارشناسان رسمی همان است که در موقع درخواست و یا تمدید پروانه کارشناسی به کانون اعلام شده است. در صورت تغییر نشانی، کارشناس مکلف است ظرف مدت ده روز از تاریخ تغییر، نشانی جدید خود را کتباً و به‌طور دقیق و

اول از طبقه دوم و یا ابتدای به مرضی که مانع از حرکت و یا اینکه حرکت جهت او مضر تشخیص شود و در مواقعی که حوادث قهری از قبیل سیل، زلزله و غیره مانع از حرکت او باشد و همچنین دعوت دادگاهها و مراجع قانونی دیگر جهت اجرای قرار کارشناسی و یا ادای توضیحات در نزد مراجع مذکور است، داشته باشد، باید عذر خود را پیش از وقت با ذکر دلیل به دادسرای انتظامی کانون کارشناسان رسمی اعلام کند.

در صورتی که دادسرای انتظامی تعقیب کارشناس را لازم بداند کیفرخواست صادر نموده و یک نسخه آن را ظرف مدت ده روز از طریق کانون کارشناسان رسمی به وسیله مأمور کانون و یا پست سفارشی به کارشناس ابلاغ می‌کند، کارشناس می‌تواند ظرف مهلت قانونی (که در تهران و شعاع شصت کیلومتری آن ده روز پس از ابلاغ و در خارج از شعاع شصت کیلومتری تهران از قرار هر شصت کیلومتر یک روز علاوه می‌شود، خواهد بود) پاسخ خود را کتباً از طریق دفتر کانون به دادگاه انتظامی تسلیم و رسید دریافت دارد، درخواست تمدید مهلت برای دادن جواب پذیرفته نمی‌شود.

در صورتی که دادسرای انتظامی تعقیب کارشناس را لازم بداند و قرار منع تعقیب صادر کند یک نسخه

قرار منع تعقیب ظرف ده روز پس از ابلاغ با رعایت مسافت از طرف شاکی یا رئیس هیئت مدیره کانون قابل اعتراض در دادگاه انتظامی کانون کارشناسان می‌باشد و چنانچه دادگاه انتظامی کانون قرار منع تعقیب را صحیح ندانست به موضوع رسیدگی و حکم مقتضی صادر می‌نماید. شکایت از تخلفات کارشناسی باید کتبی و با امضای شاکی و شامل:

الف: نام و نشانی شاکی.

ب: نام و نشانی کارشناس.

ج: موضوع شکایت و مدارک مورد استناد باشد، این شکایت در دفتر کانون کارشناسان رسمی ثبت می‌شود و هیئت مدیره کانون عنداقتضا ظرف مدت یک ماه آن را به دادسرای انتظامی کانون کارشناسان رسمی ارجاع و دادسرا پس از دریافت، بدان رسیدگی و اظهار عقیده می‌نماید، در صورتی که دادسرای کانون کارشناسان رسمی حضور شاکی و یا کارشناس را برای ادای توضیحات و کشف حقیقت لازم بداند او را احضار می‌کند، عدم حضور بدون عذر موجه می‌تواند قرینه‌ای برای کذب یا صدق نسبت وارد شده تلقی گردد. چنانچه عذر موجهی برای کارشناسان از قبیل فوت یکی از اقربای نسبی یا سببی تا درجه

روشن به نحوی که مأمور کانون یا پست بتواند اوراق را در محل به وی تسلیم کند به دفتر کانون اطلاع دهد و رسید دریافت کند، در غیر این صورت اوراق به آخرین نشانی کارشناس ارسال که پس از انقضای مهلت قانونی (که در تهران و شعاع شصت کیلومتری آن ده روز پس از ابلاغ و در خارج از شعاع شصت کیلومتری تهران از قرار هر شصت کیلومتر یک روز علاوه می شود، خواهد بود) ابلاغ شده تلقی می گردد مگر اینکه کارشناس ثابت کند که اوراق بعد از مهلت مقرر به وی رسیده است که در این صورت تاریخ ابلاغ تاریخ وصول محسوب می گردد.

دادگاه انتظامی

مرجع رسیدگی به تقاضای تعقیب کارشناسان رسمی، دادگاه انتظامی کارشناسان رسمی است.

تشکیلات دادگاه انتظامی

دادگاه مذکور مرکب از سه نفر عضو اصلی و دو نفر عضو علی البدل خواهد بود که از بین کارشناسان رسمی در مجمع عمومی عادی برای مدت چهار سال انتخاب می شوند.

اعضای دادگاه انتظامی کانون کارشناسان رسمی باید دارای این شرایط باشند:

الف: داشتن حداقل ۳۵ سال سن.

ب: داشتن مدرک تحصیلی از لیسانس به بالا و حداقل پنج سال سابقه کارشناسی و در صورت نداشتن مدرک لیسانس حداقل ۱۰ سال سابقه کارشناسی متوالی.

ج: اقامت در حوزه استان مربوط.

د: داشتن حسن شهرت.

ه: نداشتن محکومیت انتظامی محرومیت موقت یا دائم از کارشناسی.

و: پروانه کارشناسی آنها دارای اعتبار باشد.

ز: حق عضویت خود را تا تاریخ تشکیل مجمع عمومی پرداخت کرده باشند.

ح: در حال تعلیق از کارشناسی نباشند.

نحوه رسیدگی

هر موقع رئیس قوه قضائیه یا رئیس هیئت

مدیره کانون رسمی از سوء رفتار یا اعمال منافی یا حیثیت کارشناسی اطلاع حاصل کند می تواند

از دادگاه انتظامی کانون تعلیق موقت او را تا صدور حکم نهایی بخواهند و دادگاه در جلسه خارج از نوبت به این درخواست رسیدگی می کند. در صورتی که رأی به تعلیق موقت صادر شود قابل اجرا خواهد بود.

همچنین در صورتی که شش نفر از اعضای هیئت مدیره کانون به جهات مذکور درخواست تعلیق کارشناسی را بنمایند کانون مکلف است از دادگاه تقاضای تعلیق آن کارشناس را بنماید. کارشناس معلق می تواند از رأی مزبور تقاضای تجدیدنظر نماید و همچنین رئیس قوه قضائیه و یا رئیس کانون در صورت رد تقاضای تعلیق حق درخواست تجدیدنظر دارند.

دادگاه انتظامی قضات به کلیه این درخواستها خارج از نوبت رسیدگی می کند و رأی دادگاه انتظامی قضات قطعی است. در مبحث دادرسی انتظامی مذکور افتاد که پس از صدور کیفرخواست یک نسخه از آن به کارشناس ابلاغ می شود، کارشناس می تواند پاسخ قانونی خود را ظرف مهلت مقرر کتاباً به دادگاه انتظامی تسلیم و رسید دریافت دارد. دادگاه انتظامی پس از وصول پاسخ کارشناس و با انقضای مهلت مقرر وقت رسیدگی تعیین می کند و از طریق دفتر کانون به اطلاع دادرسی انتظامی و کارشناس خواهد رساند. عدم حضور دادستان و یا کارشناس و یا دادیار دادرسی انتظامی مانع از رسیدگی نخواهد شد و دادگاه در وقت مقرر رسیدگی و حکم مقتضی صادر خواهد کرد، و حکم مذکور حضوری تلقی می گردد، در صورتی که موضوع شکایت متضمن

جنبه کیفری نیز باشد به نحوی که به نظر دادگاه انتظامی تفکیک آن از جنبه انتظامی میسر نباشد رسیدگی و اتخاذ تصمیم و صدور حکم دادگاه انتظامی پس از صدور حکم قطعی کیفری انجام خواهد شد.

چنانچه دادرسی یا دادگاه انتظامی کانون کارشناسان رسمی برای رسیدگی به شکایت مطرح شده علیه کارشناس رسمی نیازمند اطلاع یاسند و یا مدرکی باشد، کلیه دادگاهها و مؤسسات دولتی و غیردولتی مکلفند در اسرع وقت اطلاع یاسند و یا مدرک مورد نیاز را از طریق دفتر کانون در اختیار دادرسی و یا دادگاه انتظامی کانون قرار دهند مگر در مواردی که تسلیم آنها قانوناً منع شده باشد، که در این صورت مرجع مذکور در بالا عذر خود را مستنداً به کانون اعلام خواهد نمود.

مجازات انتظامی

درجات مجازات انتظامی به قرار زیر است: توبیخ با درج در پرونده - محرومیت از اشتغال به امر کارشناسی از سه ماه تا یکسال - محرومیت از اشتغال به امر کارشناسی از یکسال تا سه سال - محرومیت دائم از شغل کارشناسی (متأسفانه در مورد تعیین انواع تخلفات کارشناسی مصوبه ای وجود ندارد و این در حالی است که تبصره ذیل ماده (۱۸) لایحه قانونی استقلال کانون اختیار تصویب چنین آیین نامه ای را به کانون داده است).

مرجع تجدیدنظر

احکام دادگاه انتظامی به جز در مورد محرومیت های موقت و دائم از کارشناسی قطعی است و در مورد مجازات های محرومیت موقت یا دائم، محکوم علیه می تواند پس از ابلاغ ظرف مدت ده روز با رعایت مسافت تقاضای تجدیدنظر نماید. مرجع تجدیدنظر دادگاه عالی انتظامی قضات بوده و رأی دادگاه مزبور قطعی است.

◀ ادامه دارد

مأخذ: برگرفته از کتاب «حقوق برای همه» تألیف: دکتر عباس زراعت و سید احمد باختری